

५८१

जनकनन्दनी गाउँपालिकाको
१३ औं गाउँ सभा
आ.व. २०८२/०८३

आयोजक
जनकनन्दनी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खजुरी, धनुषा
मधेश प्रदेश, नेपाल

५८१

Contra

आ.व. २०८२/०८३ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट

जनकनन्दनी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
खजुरी, धनुषा

Contra

ग्रन्थ

जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको तेह्रौ ऐतिहासिक गाउँसभा आ.व. २०८२/०८३ को लागी पेश भएको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट सार्वजनिकीकरण :-

यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको ऐतिहासिक गाउँ सभा २०८२/०८३ को नीति कार्यक्रम बजेट सार्वजनिकीकरणका सभा अध्यक्ष ज्यू

उपस्थित सभासद ज्यहरु,

उपस्थित विभिन्न राजनितिक दलका प्रमुख वा प्रतिनिधी ज्यूहरु,

विभिन्न सरकारी निकायका प्रतिनिधी ज्यूहरु,

इलाका प्रहरीकार्यालय खजुरीका प्रहरी निरिक्षक ज्यू

सशस्त्र प्रहरी कार्यालय सिमा सुरक्षाबेल खजुरीका प्रहरी पनिरिक्षक ज्यू

शस्त्र प्रहरी कार्यालय सिमा सुरक्षाबल ईनर्वाका प्रहरी निरिक्षक ज्यू

श्री कृषि विकास वैंक खजुरीका प्रमुख ज्यू

सम्पूर्ण वडा कार्यालयका कार्यालय प्रमुखज्यूहरु,

सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयका प्र.अ.ज्यूहरु,

सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकीका प्रमुखज्यूहरु,

संचार कर्मीज्यूहरु

गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरु,

एवम् उपस्थित महानुभावज्यूहरु

महिला बालबालिका, आदिवासी जनजाती, पिछडावर्ग, मुस्लिम, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित लगायत विभिन्न वर्ग समूदायका व्यक्तित्व ज्यूहरु, नागरीक समाजका अगुवाहरु लगायत उपस्थित सम्पूर्ण महानुभाव ज्यू एवं दिदी बहिनिहरु,

जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको तेह्रौ ऐतिहासिक गाउँसभा आ.व. २०८२/०८३ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट सार्वजनिकीकरणका लागि हाम्रो निमन्त्रणालाई स्वीकार्य गरी उपस्थित हुने सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।

यस महत्वपूर्ण अवसरमा जनआन्दोलन, सशस्त्र जनयुद्ध, मधेश आन्दोलन लगायत विभिन्न लोकतान्त्रिक आन्दोलनहरूवाट स्थापित नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनामा योगदान पुर्याई जीवन अर्पण गर्नु भएका सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात वीर शहिदहरु तथा यस गाउँपालिकाका विकास प्रेमी एवम् बुद्धिजीवी पूर्व गाउँपालिका अध्यक्ष स्व. अब्दुल वारिक शेष लगायत वडा नं. २ बलहागोठका तत्कालिन वडा अध्यक्ष स्व. भोगेन्द्र पाठक र वडा नं. १ का तत्कालिन महिला सदस्य स्व. गंगावती देवी प्रति हार्दिक सम्मान र श्रद्धाङ्गली अर्पण गर्दछु ।

नेपालमा संघिय गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको मार्गलाई नेपालको संविधानले अंगीकार गरी संघ प्रदेश र स्थानीय तहलाई राज्य शक्तिको श्रोत प्रयोग गर्ने अधिकार प्रदान भएको छ । नेपाल सरकारले लिएको समृद्ध नेपाल, खुसि नेपाली को नीतिलाई सार्धक तुल्याउन र यस गाउँपालिकालाई समृद्धीको बाटोमा लैजान समृद्ध गाउँपालिका, खुसि गाउँबासी को नीति अंगिकार गर्ने समेत प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

ग्रन्थ

6/10/2023

गाउँसभासद एवं उपस्थित महानुभावहरु, जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

“स्वच्छ सफा सुन्दर अप्पन जनकनन्दिनी” गाउँपालिका धनुषा जिल्लाको सदरमुकाम जनकपुर देखि करिब २४ कि.मि. पूर्व तर्फ महर्षि राजा जनककि सुपुत्री माँ सीताको पतित्र भूमी यस जनकनन्दिनी गाउँपालिका खजुरीको पावन भूमी हो । यस राष्ट्रिय जनगणना २०७८ का आधारमा गा.पा. मा कुल ५३७९, घरधुरी छन् भने परिवारको औषत आधार ५.०५ व्यक्ति प्रतिघर रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को आधारमा यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २७,१४६ रहेको छ भने यहाँको लैगिक अनुपात ९९.४० पुरुष प्रति १०० महिला रहेको छ, यसको कुल जनघनत्व ९८३ रहेको छ । यसको साक्षरता अवस्था पुरुष ६६.७ % र महिला ४८.२ % प्रतिशत रहेको छ । समग्रमा साक्षरताको अवस्था पूर्व भन्दा सुधार जनक देखिए ता पनि पूर्ण शाक्षर पालिका घोषणा गर्न बाँकी रहेको छ । यसमा खास गरी यादव, केवट, दुसाध, मुसहर, चमार, मुस्लिम, पहाडी ब्राह्मण, मैथिल ब्राह्मण आदि जातीका बसोबास बढी पर्दछन् जो केही मात्रामा सरकारी नोकरी/वैदेशीक रोजगारमा बिदेशिएका छन् भने अधिकांश कृषि/ज्याला मजदुरी गर्दछन् । जसको घरघडेरी छैन उनीहरु शिक्षा र चेतनाबाट टाढा छन् । यसमा खास गरेर दर्जनौ घरधुरी दलितको पर्दछ ।

सामाजिक सहिष्णुता एवं सदभाव कायम राख्नमा यहाँका संघसंस्थाले सकारात्मक भूमिका खेलेका छन् तथापी दाईजो प्रथा, बाल विवाह लेनदेनको व्यवहार कायम रहेको पाईन्छ । स्वास्थ्य सेवाको क्रममा स्थानीय स्वास्थ्य चौकीको निर्भरता र कडा रोग लागेमा मधेश प्रदेशाको सदरमुकाम जनकपुरधाम एवम् छिमेकी मुलुक भारततिर स्वास्थ्य उपचारको लागी जानुपर्ने वाध्यता छ ।

विद्यमान अवस्थाको समिक्षा :-

सबल पक्ष :- यस गाउँपालिकाको सबल पक्षमा पर्यटकिय क्षेत्रका हिसाबले अतिनै उपर्युक्त ठाउँ रहेको छ । धार्मिक हिसाबले लक्ष्मीनारायण मन्दिर, रामसीताको पवित्र मन्दिर, काली मन्दिर लगायत ऐतिहासिक मठमन्दिरहरु एवं मदरसाहरु छन् । रंगशाला र म्यूजियम बनाउनको लागि संभावित डिपि.आर. तयार गरि सम्बन्धीत निकायहरुमा पहल भईसकेको छ । यातायातको क्षेत्रमा नेपालको एकमात्र रेल मार्ग सेवा बाट यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाका आम जनता समेत लभावित भएका छन् । नेपालको दुई जिल्ला धनुषा र सिरहा जोड्ने कमला नदीमा निर्माण भएको नेपालकै दोस्रो लामो भोलङ्गे पुलले स्वदेशी तथा वैदेशिक पर्यटनमा समेत टेवा पुर्गेको छ ।

दुर्बल पक्ष :- रेल्वे मार्गको विकल्पमा रहेको हुलाकी राजमार्गको जोड्ने बाटो संघ सरकारबाट विगत लामो समय देखि बन्दैआए ता पनि हाल सम्म पुराहुन नसकेको कारणले यातायातमा सर्वसाधारणको पहुँचको कमी देखिन्छ । साथै कमला नदीमा पक्की पुल नहुनाले धनुषा र सिरहा दुवै तर्फको जनताहरुमा समेत आवत आजवतको असुविधा रहेको देखिन्छ ।

6/2/2017

समयमा साकारात्मक उपलब्धि हुदाहुरै पनि अर्थतन्त्रमा देखिएका चुनौतीहरू यसप्रकार प्रस्तुत गरेकी छु ।

आयोजनाको अध्यरो तैयारी कमजोर व्यवस्थापकीय क्षमता वित्तीय र प्राविधिक क्षेत्रको कर्मी कानूनी र नीतिगत प्रक्रियाको जटिलता यसै गरी निजी र सहकारी क्षेत्रको लगानी र सहकार्यबाट उत्पादकत्व र उत्पादन वृद्धि गर्ने चुनौती छु । यसै गरी सक्षम संपरिवेक्षण र सघन अनुगमनको अभावले निर्माण भएका सरचनाहरू छोटो समयमा जिर्ण हुन गएको छु । सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर वृद्धि गर्नुपर्ने र दोहोरो सुर्च रोक्नुपर्ने कार्य चुनौती पूर्ण छु ।

हास्तो सामू विभिन्न चुनौतीहरू रहे तापनि विद्यमान अवसरहरूको मदुपयोग र चुनौतीहरूको सामना गर्नेगरी आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को बजेट तयार गरेकी छु ।

आदरणीयउपस्थित महानुभावहरू

जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा निम्न आधारहरू लिएको छु ।

- नेपालको संविधानको भाग - ४ मा उल्लेखित राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरू
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को आर्थिक अधिकार र भाग १९ को आर्थिक कार्य प्रणाली
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०८३ तथा नियमावली २०८४ संसोधन समेत
- नेपालको संविधानको अनुसूची ८ बमोजिम कर लगाउन पाउने क्षेत्र
- नेपाल सरकारको आवधिक योजना, दीर्घकालिन क्षेत्रगत नीतिहरू
- सहश्रावी दिगो विकास लक्ष्य,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिको श्रोत र बजेट अनुमान
- राजश्व पारामर्श समितिको प्रतिवेदन २०८२
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७५
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन, आर्थिक कार्यविधि र सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीको संग्रह

विकाससँग समसामयिक भुद्धाहरू निम्नानुसार छु

समाजिक संरक्षण, दीर्घोविकास, जलवायु परिवर्तन र विशिष्ट व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बालमैत्री स्थानीयशासन र वातावरण, खुला दिशामुक्त तथा पूर्ण सरसफाई, उर्जा संकट तथा अन्य सम्बन्धित विषयहरू

- स्थानीय परिस्थिति अनुसार यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको आवश्यक विषयहरू

6/2/2017

मा८८४

अब म यस गरिमामय सभा समक्ष आ.व. २०८२/०८३ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमामा
लिएका वर्तमान बजेटको प्राथमिकताहरूको संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु। विस्तृत विवरण पछि
पुस्तकमा प्रकाशित गर्नेछु ।

- आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने ,
- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको प्रत्याभूती गराउदै आम नागरिकको जीवनस्तर अभिवृद्धि गर्ने,
- लगानीमैत्री वातावरण मार्फत उत्पादनमूलक क्षेत्रहरूमा रोजगारी अवसरहरूको सिर्जना गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्ने,
- सेवा प्रवाह संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुऱ्याउने,
- स्थानीय श्रोत साधनमा आधारित भै जनसहभमगिताको अभिवृद्धि गर्ने,
- लैज़िक समानता , सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि गर्ने,
- दिगोविकास र वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा योगदान पुऱ्याउने,
- मिथिला कला र संस्कृतिको पहिचान गर्ने प्रवढन गर्ने,
- स्थानीय नागरिकको योगदानलाई सम्बोधन गर्ने,
- जनताको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष फाइदा हुने , आयआर्जन गर्न तथा रोजगारीमा वृद्धिगर्ने,
- गरिबी निवारण कोषलाई सहकारी संस्थाको माध्यमबाट अभ रोजगारीको लागि वृद्धि गर्ने,
- स्वच्छ खानेपानी, सरसफाई, पर्याप्त आधुनिक ऊर्जा सहितको सुरक्षित तथा व्यवस्थित मानव वसोवासमा जोड दिने,

उपस्थित महानुभावहरू

माथि उल्लेखित प्राथमिकीकरणका आधारमा जनकनन्दिनी गाउँपालिकाले आ.व. २०८२/०८३ को लागि तय भएका प्रमुख क्षेत्रगत निरीहरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१. आर्थिक विकास नीति

१.१ कृषि तथा पशु तर्फ

- परम्परागत निर्वाहमुखि खेती प्रणालीलाई व्यावसायीक कृषि प्रणाली तर्फ उन्मुख गरिनेछ ।
- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिका भित्र रहेका १ विधा भन्दा कम जमिन भएका कृषकहरूको लागि नि : शुल्क कृषि मिटरको व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृषि उत्पादनमा उल्लेख्य वृद्धि ल्याउन आधुनिक कृषि प्रणाली तथा औजार उपकरणहरूको प्रयोग गरिनेछ ।
- स्थान विशेषको आधारमा उत्पादन पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी खाद्यान्त, तरकारी, फलफूल आदिको उत्पादन सम्भाव्यता अध्ययन अनुसन्धान, संकलन, प्रशोधन, भण्डारणको उचित व्यवस्था मिलाईनेछ ।

गोल्व

- कृषकहरुलाई आवश्यक पर्ने मल, विज, औजार उपकरणहरु सरल र सहज ढंगबाट उपलब्ध गराईनेछ।
- व्यवसायीक कृषि उत्पादनमा उल्लेख्य वृद्धि ल्याउन आवश्यक्तानुसार व्यवसायीक कृषकहरुलाई प्रोत्साहन स्वरूप विभिन्न प्रकारका अनुदानहरु उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ।
- अर्गानिक खेती कार्यक्रममा आवश्यक सहयोग गर्दै यस गाउँपालिकामा यूवा स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन गर्न सम्बन्धीत निकायमा पहल गरिनेछ।
- कृषि सहकारितालाई प्रोत्साहित गर्दै उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सबै खाले सहयोग गरिनेछ।
- उन्नत पशुपालन, पशु विमा, गोठ सुधार जस्ता कार्यक्रमहरु संचालनमा विशेष पहल गरिनेछ।
- यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेको बजारहरुलाई व्यवस्थित गरि उचित व्यवस्था मिलाईनेछ।
- गाउँपालिका भित्र उत्कृष्ट कृषि, माछापालन, पशुपालन फार्म निर्माणको लागि फार्म मार्फत खेति गरिने कृषकलाई पुरस्कृत गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ।
- पशुपालन व्यवसायबाट उत्पादन हुने स्वस्थ र ताजा माछा, मासु, दुध जन्य पदार्थहरु प्रसस्त मात्रामा उपलब्ध गराउन वातावरण अनुकूलका उपयुक्त स्थानको छानौट गरिनेछ।
- मासु जाँच ऐन सम्बन्धि मापदण्डहरुको पालना गर्दै व्यवस्थित पशु वधशाला को व्यवस्था गरिनेछ।
- वडागत रूपमा बजार क्षेत्रको पहिचान गरी पक्षी तथा मासु एवं दुध जन्य पदार्थको आपूर्तिमा सहजता ल्याईनेछ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा प्रसस्त मात्रामा पशु जन्य पदार्थ उत्पादन गर्न कृषकहरुलाई प्रेरीत गर्नुका साथै आवश्यक तालिम, अध्ययन अनुसन्धान, अवलोकन आदिको उचित प्रबन्ध मिलाईनेछ।

१.२ उद्योग तथा वाणिज्य (Trade and Commerce)

- आयआर्जन वृद्धिका लागि सीप विकास तालिमको अवसर जुटाइ उद्यमशिलता विकासमा जोड दिईनेछ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लघु उद्योग, घरेलु उद्योग तथा साना र ठूला उद्योग स्थापनाका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ।
- समय समयमा व्यापार व्यवसाय मेला/महोत्सव आयोजना गराई सबै खाले व्यापार व्यसायको प्रवर्धन गरिनेछ।
- सस्तो, सुलभ तथा सुपथ बजार व्यवस्थापनको लागि अनुगमनलाई व्यवस्थीत बनाईनेछ।
- राज्यको समावेशी नीति अनुसार प्राथमिकतामा परेको जाती तथा समुदायलाई लघु तथा साना उद्यम व्यवसाय संचालनका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ।
- उपलब्ध साधन, स्रोत तथा अर्थिक विकासको प्रतिफलको न्यायोचित वितरण गर्ने।
- गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रको विकासका लागि सबैखाले उद्योग धन्दा र साधन स्रोतको संरक्षण र

गोल्व

6/10/2024

प्रवर्धन गरि स्थानीय श्रम, सिप र कच्चा पर्दाथमा आधारित लगानीलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ ।

- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालन हुने विभिन्न खालका उद्यम व्यवसायहरुको दर्ता तथा नियमन गरिनेछ ।
- छिमेकी स्थानीय तहहरुसंगको समन्वयमा तुलनात्मक रूपमा फाइदा पुग्ने उद्यम व्यवसायहरु साभेदारिमा संचालन गर्ने र गर्नका लागि उद्योगी, व्यवसायीहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- कालाबजारी, एकाधिकार, कृतिम अभाव सृजना गर्ने र प्रतिस्पर्धा नियन्त्रण जस्ता कार्यलाई पूर्ण रूपमा अन्त्य गर्दै व्यापारिक स्वच्छता र अनुशासन कायम गरि उपभोताको हित संरक्षण गरिनेछ ।
- साभेदार संस्था तथा वैदेशिक संघ संस्थाहाट सहायता लिदा गाउँपालिकाले पहिचान गरेको प्राथमिकतालाई आधार मानी उक्त सहयोग लाई एकमुष्ट वजेट (Basket Fund) मा समावेश गरि सम्बन्धीत क्षेत्रमा नै उक्त सहयोग खर्च गरिनेछ ।

१.३ पर्यटन(Tourism)

- पर्यटक प्रवर्द्धनको लागि गाउँपालिकामा प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरुको खोजी गरी पूर्वाधारको विकास गरिनेछ ।
- आन्तरीक र वाट्य पर्यटनमा टेवा पुर्याउने उदेश्यले नेपालकै दोस्रो लामो कमला नदीको झोलुंगे पुल वरपरका क्षेत्रहरुको संरचनात्मक सुधारमा जोड दिईने छ ।
- पर्यटन क्षेत्र विकासका लागि नेपालको एकमात्र रेल मार्ग रहेको यस पालिकामा रेल म्युजिमको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सबै मठमन्दिर, मस्जिद सबैको अभिलेख तयार गरी संरक्षण तथा सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।

१.४ सहकारी, गरिबी न्यूनीकरण तथा उद्यमशीलता विकास नीति

- गरिबीको रेखा मुनी रहेका स्थानीयहरुको पहिचान गरी नेपाल सरकार, सहकारी संस्था र गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको समन्वय र साभेदारीमा आयमूलक तथा शीपमूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ । सहभागिताको माध्यमबाट गाउँपालिका क्षेत्रको गरिबी न्यूनीकरण एवम् सामाजीक पूँजी निर्माणका कार्यक्रम संचालन गर्न जोड दिईनेछ ।
- गाउँपालिकाको छ वटै वडाहरुमा विभिन्न प्रकृतिका स्थान अनुकूल सहकारी संस्थाहरुको स्थापना गरी नागरिकहरुको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा जोड दिईनेछ ।
- स्थापना गरिएका सबै सहकारी संस्थाहरुको नियमित अनुगमन तथा नियमन कडाईका साथ गरिनेछ ।
- विभिन्न सहकारी तथा वित्तिय संघ संस्थाहरुबाट सर्व सुलभ ढंगबाट ऋण प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाई नागरिकहरुलाई हरेक क्षेत्रमा व्यवसायीक बन्न प्रेरीत गरिनेछ ।

6/10/2024

6701

- सहकारी संस्थाहरुबाट रेमिटान्स सेवा संग आवद्ध गरी सहकारी संस्थाहरुबाट रेमिटान्स सेवा उपलब्ध गराउन समेत उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु र सहकारी संस्था आदिलाई समय समयमा लोक कल्याणकारी कार्यहरु गर्नको लागि परिचालन गरिनेछ ।
- गरिबी निवारण कोष लगायत अन्य सरकारी तथा गैह सरकारी संघ संस्थाहरु आयआर्जन वृद्धि गर्नको लागि प्राप्त हुने रकम सहकारीकरण गरी आयमूलक कार्यक्रममा परिचालन गर्न पहल गरिने तथा थप रोजगारीको सुजना गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा गठन हुने टोल विकास संस्था लगायतका सामुदायिक संघसंस्थाको कार्य प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाई गाउँपालिकाको समग्र विकास प्रकृयामा सहभागी गराईनेछ ।
- सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्दै गाउँपालिका विकासमा आर्थिक एवं समाजिक विकासमा अधिकतम परिचालन गरिनेछ ।

३. सामाजिक विकास नीति

३.१ शिक्षा (Education)

- शिक्षा क्षेत्रमा एकरूपता ल्याउन वार्षिक शैक्षिक क्यालेण्डरको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालयहरुको भौतिक संरचना निर्माणमा सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।
- जोखिममा परेका वा आर्थिक अवस्था कमजोर भएका जेहेन्दार बालबालीकाहरुलाई छात्रवृत्तीको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- प्राथमिक उमेर समूहका सम्पूर्ण बालबालिकाहरुलाई विद्यालय भर्ना गर्न गराउन प्रोत्साहित गरी साक्षरता शत प्रतिशत पुऱ्याउनको लागि पहल गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय साक्षरता अभियानलाई उपलब्धमूलक बनाउन जिल्ला समन्वय समिति तथा गै.स.स. जस्तै आसमान नेपालको शिक्षा प्रोजेक्ट लगायत अन्य गै.स.स. संस्थाहरुसँग समन्व्य तथा सहकार्य गर्दै अनुगमन, मूल्यांकन पद्धतिलाई व्यवस्थित र सुदृढ बनाईनेछ ।
- प्राविधिक शिक्षा तथा उच्च शिक्षाको भौतिक पूर्वाधार विकास तथा स्तरोन्नतिको लागि विकास सामेदारहरुसँग समेत समन्व्य गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयको पूर्वाधार विकास र स्तरोन्नतिको लागि आवश्यक सहयोग र सरोकारवालाहरु सँग समन्वय गरी व्यवस्थित गर्दै लिगाने छ ।
- एक बडा एक पुस्तकालय स्थापना गर्ने कार्यको प्रारम्भ गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक दरवन्दी मिलान गरिने छ ।
- जनकनन्दिनी गाउँपालिका अन्तरगत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरु मध्ये कुनै एक विद्यालयमा प्रथमिक तह वां कक्षा ३ सम्म अंग्रेजी माध्यममा पठनपाठनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।

6701

Jan

- जनकनन्दिनी गाउँपालिका वडा नं. ५ पतनुका एवम् वडा नं. ४ खजुरीका विद्यालय उमेर समूहका सम्पूर्ण बच्चाको शतप्रतिशत विद्यालय भर्ना गराउन सक्षम भएको छ । त्यसै गरि आगमी आ.व.मा अन्य वडाहरु समेत यसको दायरामा ल्याईने छ ।
- जनकनन्दिनी गाउँपालिका वडा नं. ५ पतनुका एवम् वडा नं. ४ खजुरी बालविवाह मुक्त वडा घोषण समेत भईसकोको छ । त्यसै गरि आगमी आ.व.मा अन्य वडाहरु समेत यसको दायरामा ल्याईने छ ।
- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिका भित्रका विस वर्ष पुरा गरि कक्षा १२ समेत उतिर्ण गरेकी छात्राहरुको विवाह पश्चात प्रोत्साहन स्वरूप रु. २५०००/- (पचिस हजार) प्रदान गरिने भएको छ ।

२.२ स्वास्थ्य तर्फ

- स्वास्थ्य केन्द्र खजुरीमा संचालित **Birthing center** लाई प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक पूर्वाधारमा सुधार गरी अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप बनाइने छ ।
- सरकारी तथा निजि स्वास्थ्य संस्थाहरुको सक्रियतामा विशेषज्ञ सेवा सहित विभिन्न समयमा घुस्ती शिविरहरुको आयोजना गरिनेछ ।
- नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र गाउँपालिकाको श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सबै सामुदायिक संस्थाहरुबाट निःशुल्क स्वास्थ्य जाँच तथा औषधी वितरणको व्यवस्था अभ्य प्रभावकारी बनाईने छ ।
- गाउँपालिका वासीको स्वास्थ्य उपचारमा सहज पहुँचको लागि स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम थालनी गरी निःशुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- “योग गरौं स्वस्थ्य बनौं” भन्ने भावना जागरण गराउन सबै वडामा योग केन्द्र स्थापना गर्ने कार्यको प्रारम्भ गरिने छ ।
- जनकनन्दिनी गाउँपालिका वडा नं. ५ पतनुकाको उच्चा टोलमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माण कार्य संचालन गरिसकियो ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नुको साथै लक्षित वर्ग पहिचान गरि पोषण विशेष तथा पोषण संवेदनशिल कार्यक्रम गरी पोषण मैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- सार्वजनिक निजी साम्केदारी अभियान अन्तर्गत स्वास्थ्य सेवा संचालन लाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
- स्वस्थकर मासु, फलफुल तथा तरकारी विकी वितरणको लागि मापदण्ड अनुसारको पसल संचालन तथा अनुगमन भरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गत आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रयोजनका लागि एम्बुलेन्सको नियमित व्यवस्था गरिनेछ ।
- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको पहलमा जनकनन्दिनी नागरिक आरोग्य केन्द्र स्थापना भएको छ ।

Jan

मन्त्र

जसबाट आयुर्वेदिक उपचार समेतको व्यवस्थापन भएको छ ।

- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकामा जनकनन्दिनी जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला स्थापना भई तर्बे याचारणको लागि प्याठोलोजीको समेत व्यवस्थापन भएको छ ।
- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको पहलमा जनकनन्दिनी खजुरी बिथैडेवेन्टरमा १ थान USC (भाइडो एक्से) को व्यवस्था गरिएको छ । जसमा गर्भवती महिला विविहिनीहरुको लागि नि : शुल्क जाँचको व्यवस्था समेत गरिएको छ ।

२.३ खानेपानी तथा सरसफाई

- स्वच्छ खानेपानी पहुँच कायम गर्न संभाव्यता अध्ययन गरी आरसेनिक जाँच गराइने छ ।
- पहिचान गरिएका स्थानमा विभिन्न प्रकारको मैत्रीपूर्ण सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण गरिनेछ ।
- सरसफाईको लागि मानिसहरुको बानी ब्योहोरामा आमूल परिवर्तन (Total Behaviour Change) गर्न गाउँपालिका क्षेत्र भरी नै जनचेतना मूलक कार्यकमहरु संचालन गरी फोहोर फाले भाडोको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको मुख्य चौक तथा सार्वजनिक स्थानहरुमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्ने अवधारणहरुको विकास गरिने छ । यसमा निजी तथा अन्य क्षेत्रको सहयोगमा शौचालय व्यवस्थापन आवश्यक प्रवन्ध समेत मिलाइने छ ।
- ढल, नाला तथा ल्याण्डफिल साईट व्यवस्थापनमा आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड विपरितका प्लाईटिक मोलाको प्रयोगलाई प्रतिवन्ध गरी सार्वजनिक निजी साफेदारी (3Ps) मोडेलको अवधारणा अनुरूप बातावरणमैत्री मोला प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७० को प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी जनचेतना अभिवृद्धि गर्दै “ सफा सुन्दर अपन जनकनन्दिनी ” को रूपमा विकास गरिनेछ । यसका लागि गाउँपालिकाका सबै वालकलबहरु, टोल विकास संस्थाहरु, आमा समूहहरु लगायत सम्पूर्ण सहयोगी शुभेच्छुकहरुको सहयोगमा सफा गाउँपालिका बनाउने कार्यको थाली गरिनेछ ।

२.४ समावेशीकरण/गरिबी निवारण तथा कला संस्कृतितर्फ

- बाल सुरक्षा केन्द्र, महिला सुरक्षा केन्द्र र ज्येष्ठ नागरीकको सेवा केन्द्र स्थापनाको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- महिला शासक्तिकरण सबै प्रकारका हिंसा विरुद्धमा जनचेतना, मानव अधिकार तथा प्रचलित कानूनको जनचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।

मन्त्र

- मार्च*
- महिला विरुद्धको लैंगिक तथा घरेलु हिंसा, महिला हक हित तथा सीप विकास, गृहिणी महिलाहरुको लागि वातावरणमैत्री सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
  - बाल विकास केन्द्र खडा गरी आवश्यक पाठ्य सामग्री उपलब्ध गराइने छ ।
  - यूवाहरुलाई सीपमूलक र व्यवसायिक तालिम प्रदान गरी स्वरोग्गार बन्न अभिप्रेरित गरिने छ ।
  - बालश्रम उन्मूलन तथा बाल अधिकारसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध राख्ने कार्यक्रमलाई अगाडी बढाइने छ । ज्येष्ठ नागरीकको सम्मान कार्यक्रमलाई अभिवृद्धि गरिर्दै लगिने छ ।
  - महिला, बालिका र अन्य लक्षित समुदायहरुको क्षमता विकास सम्बन्धि कार्यलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
  - लघु उद्यम विकासलाई टेवा पुर्याउन पालिकाबाट पनि आवश्यक साफेदारीको व्यवस्था गरी नयाँ उधमीहरु बढाउनमा जोड दिईने छ ।
  - महिला तथा विपन्न वर्गको शसक्तिकरणका लागि आवश्यक तालिम तथा लोकसेवा तयारी कक्षा संचालन गरिने छ ।
  - "जनकनन्दिनीको चाहना - घर घरमा सहाना" भन्ने अभिप्रायले स्नाकोत्तर उर्तीण गर्ने छोरी तथा वुहारीलाई प्रोत्साहन गर्दै अभिभावकलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रमको थालनी गरिने छ ।
  - महिला, बालबालिका, यूवा, पंछाडी पारिएका, आदिवासी / जनजाती, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग, भिन्न क्षमता भएका व्यक्ति, लैंगिक अल्पसंख्यक, जेष्ठ नागरीकहरुको सशक्तिकरण, क्षमता विकास तथा शीप विकासका लागि सिंगमूलक एवं जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
  - यूवालाई तालिम दिन उद्यमशिलता विकास / कोष स्थापना गरि साफेदारीहरु समेतको सहभागितामा उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
  - जेष्ठ नागरीक परिचय पत्र वितरण कार्य परिमार्जन, सहितको तत्काल आरम्भ गरिने छ ।
  - गाउँपालिका सांस्कृतिक केन्द्रको स्थापना गरी कला साहित्यको जर्गना तथा विकास गरिनेछ ।
  - भूमीहीन किसानहरुको पहिचान गरी उचित व्यवस्थापनको लागि सबैखाले पहल गरिनेछ ।
  - गाउँपालिका बालमैत्री, पूर्णखोप, पूर्ण घटना दर्ता गाउँपालिका घोषणा गर्न कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
  - सबै खाले छवाछुत तथा सामाजिक विभेदलाई पूर्ण रूपमा अन्त्य गरिने छ ।
  - लक्षितवर्ग तथा सामाजिक समावेशीकरण तर्फ लक्षित समूहलाई सशक्तिकरण गरी माँगमा आधारित कार्यक्रमलाई अभ्य प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ ।
  - यस जनकनन्दिनी गाउँपालिका अन्तर्गतका गरिब तथा विपन्नलाई गाउँपालिका / वडाले सिफारिस गरेको आधारमा जनताहरुको लागि नि : शुल्क एम्बुलेन्स सेवाको व्यवस्था गरिने छ ।
- मार्च*

२.५ मानव संशाधन विकास नीति

- गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरुमा प्रभावकारीता ल्याउन गैर सरकारी संस्था डेस्क सुदृढीकरण गरी गाउँपालिकाको निर्माणमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका थप प्रभावकारी बनाउने कार्य गरिने छ ।
- गैरसरकारी संस्थासँग साझेदारीमा विविध जनचेतना एवं विकासात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- जनतामा प्रवाह गरिने सेवालाई थप प्रचावकारी बनाउन सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थामा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

२.६ खेलकुद तर्फ

- गाउँपालिका भित्र रहेका मैदानमध्ये उपयुक्त खेल मैदानलाई क्षेत्रीयस्तरको अत्याधुनिक सुविधा सम्पन्न रंगशाला निर्माण गर्न पहल सुरु भै सकेको छ ।
- सबै वडामा कम्तीमा एक खेल मैदानको विकास गरी फुटबल, भलिबल, किकेट व्याडमिन्टन जस्ता खेलकुदलाई प्रोत्साहन गर्न गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद समितिको स्थापना गरिने छ ।
- युवाहरुलाई खेलकुदमा आकर्षित गर्न अध्यक्ष कप फुटबल खेलकुद, उपाध्यक्ष कप महिला फुटबल प्रतियोगिता आयोजना गरी यसलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- समय समयमा विभिन्न किसिमका खेलकुद आयोजना गरी युवामा खेलकुद प्रति उच्च भावनाको विकास गराईने छ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलकुदमा भाग लिने गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका उत्कृष्ट खेलाडी तथा जीत हासिल गराउन सहयोग पुऱ्याउने प्रशिक्षकहरुलाई प्रोत्साहन गर्न पुरस्कार र सम्मानको व्यवस्था मिलाईने छ ।

३. पूर्वाधार विकासनीति

३.१ सडक तथा पुल

- स-साना सङ्कहरुमा रकम लगानी गर्दा रकम छरिन गई अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त हुन नसक्ने भएकाले क्षेत्रगत सन्तुलनलाई ध्यान दिई मापदण्ड अनुसार महत्वपूर्ण सडकहरु निर्माण तथा मर्मतको लागि मर्मत संभार कोष खडा गरी प्राथमिकताका साथ निर्माण कार्य बढाईने छ ।
- हरेक सडकको दायाँ बायाँ किनारामा मौसम अनुकूलका विरुवाहरु बृक्षारोपण गर्ने र संरक्षण गर्ने कार्यलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
- भौतिक पूर्वाधारहरु खडा गर्दा बालबालिका, महिला अपांग र वातावरणमैत्री संरचनामा समेत विशेष

bina
जोड दिईनेछ । सडक क्षेत्रको विकासमा व्यापक जनसहभागिताको अपेक्षा सहित योजनाहरु संचालन गरिने छ ।

- नेपाल सरकार , गाउँपालिका , प्रदेश सरकार निजी क्षेत्र तथा जनसहभागिताका आधारमा ठूला पूर्वोधार निर्माण कार्य संचालन गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र योजना तयारीलाई पूर्णता दिई सबै बडालाई आफैनै भूमीबाट सडक जोड्ने गरी रिङरोड निर्माण कार्यको गुरुयोजना अन्तर्गत निरन्तरता दिनेछ ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गत आवश्यकता अनुसार भोलुङ्गे पुल निर्माण गरिने छ ।

३.२ सिंचाई तर्फ

- आवश्यक र संभाव्य क्षेत्र पहिचान गरी सिंचाईको व्यवस्था गरिने छ ।
- नेपाल सरकारद्वारा निर्माण हुने आमा बाँध सिंचाई योजनाको पानीलाई समुचित सिंचाईको प्रवन्ध गरिने छ ।
- भुमिगत स्थालो दृश्यवेल, नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाई, स्थल विशेष नदी नियन्त्रण कार्यक्रम को साथै सिंचाई मर्मत संभारका कामहरु गरिनेछ ।
- उत्पादनशिलता बढाउन र व्यावसायीक खेती प्रणालीको विकास गर्न संभव भए सम्म नमूना चक्कावन्दी भुउपयोग प्रयोग गर्न समुदायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- सिंचाई लाई प्रभावकारी बनाउन कृषि विद्युतिकरण गरि सिंचाईको थप व्यवस्था मिलाईने छ ।

३.३ भवन तथा सहरी विकास तर्फ

- सम्भावित प्रक्रोप, दुर्घटना र आम जनताको सुरक्षाको लागि शहरी विकास मन्त्रालयबाट जारी राष्ट्रिय भवन आचारन्तहिता, बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आवारभूत मार्गदर्शन, २०७२ मा रहेका प्रावधान भन्दा कम नहुने गरी गाउँपालिकाले यसै वर्ष भित्र भवन निर्माण मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- नयाँ घर निर्माणको नक्सा पास गर्दा र पूराना घरको नियमित/अभिलेखीकरण गर्दा कम्तीमा “ एक घर एक विरुद्ध, एक घर एक फूल सहितको पाँच गमला ” लगाई हुर्काउनु पर्ने कार्यको थालनी गरिने छ ।
- दिगो, नतिजामूलक विकास र दीर्घकालिन भौतिक विकासको लागि गुरुयोजना (Master Plan) गर्दै ५ वर्षे आवधिक गाउँ विकास योजना लगायत विभिन्न क्षेत्रगत योजनाहरु तर्जुमा तथा स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ ।
- स्थानीय तहको विकास निर्माणको लागि प्रयोग हुने सबै वस्तु तथा सेवाको दर रेट कायम गरी लाग गरिनेछ ।

bina

- conclusion*
- विकास निर्माणमा प्रयोग हुने निर्माण सामग्री र कच्चा पदार्थको गाउँपालिका स्तरीय मापदण्ड तोकी रोही बमोजिम मात्र प्रयोगमा ल्याई पूर्वाधार विकासको गुणस्तर कायम गरिनेछ ।
  - सडक लंगायत संरचनाहरूको आकस्मिक मर्मत संभारको लागि मर्मत संभार कोषको व्यवस्था गरिने छ ।
  - गाउँपालिकामा संचालन हुने सबै आयोजना र कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा स्थानीय आवश्यकता , प्राथमिकता एवं लाभावित वर्गको चाहना अनुरूप पूर्वाधार विकास हुने गरी संचालन गरिने छ ।
  - ३ लाख भन्दा माथिका आयोजनाहरु संचालन गर्दा अनिवार्य रूपमा आयोजना स्थलमा योजनासम्बन्धी जानकारीमूलक सूचना पाटी राख्न लगाइनेछ । जुनसुकै आयोजनाको शुरु अवस्था , निर्माण चरणको अवस्था र निर्माण भईसकेपछिको अवस्था स्पष्ट भल्क्ने तस्विर र योजनाबाट लाभ लिनेहरूको उपस्थितिमा भएको योजना सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदन (Public Audit Report) लाई भुक्तानीको अभिन्न अंग मानी त्यसैको आधारमा योजनाको भुक्तानी दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
  - सार्वजनिक, नदी उकास जग्गा अतिक्रमण गर्ने तथा सडक पेटी अतिक्रमण गर्ने कार्यलाई गाउँपालिकाले सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र जनसहभागिताबाट संरक्षण तथा नियन्त्रण गरिने छ ।
  - खोलानाला , सार्वजनिक ऐलानी, पर्ति जग्गाको अभिलेख राखी सार्वजनिक हितमा प्रयोग गरिनेछ ।
  - प्रत्येक वर्ष निर्माण कार्यमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्थाहरूलाई पुरस्कृत गर्ने र खराब आचरण भएका उपभोक्ता र सहयोगीहरूलाई दण्ड सजाय गर्ने निति लिई गुणस्तरीय विकास निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
  - गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सडकका दायाँ बायाँ वृक्षारोपण गरी सडकलाई हरित सडकको रूपमा विकास गरी रमणीय तथा पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
  - सुन्दरता र शान्ति सुरक्षालाई कायम राख्न गाउँपालिकाको वडाकार्यालयहरु, मठमन्दिर, मदर्शा र मुख्य चौकमा सि.सि.टि.भि क्यामरा र सौर्य सडक वत्तिको व्यवस्थापन गर्दै यसलाई सबै क्षेत्रमा विस्तार गर्दै लगिने छ ।
  - गाउँपालिका भित्र पूर्व निर्माण भएका र नयाँ निर्माण हुने घर सडकको मापदण्डलाई व्यवस्थित गर्न लगाई सरल प्रक्रिया अपनाई नियमित गर्ने र अभिलेखिकरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
  - आवासिय भवनको नक्सा पास गर्ने प्राविधिक, इन्जिनियर, अर्किटेक्चरहरूलाई अनिवार्य सूचीकृतको व्यवस्था गर्ने र आवश्यकता अनुसार उनीहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
  - गाउँपालिका प्रोफाइल निर्माण गरि विद्युतिय प्रणालीमा आवद्ध गरिने छ ।
  - ढल तथा नाला निर्माणका पूर्वाधारहरूलाई स्तरोन्तति गरिने छ ।
  - एकीकृत विकास योजना, आवासीय योजना, भू उपयोग योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ ।
  - सार्वजनिक, निजी र सरकारी क्षेत्रको सहभागिता विकास मार्फत गाउँपालिकाको अर्थतन्त्र सुदृढिकरण गरिनेछ ।
- Conclusion*

३.४ व्यवस्थित वस्ती विकास समिति नीति

- 6/2021
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जग्गा प्लटिङ्ग गर्दा गाउँपालिकाको सहमति आवश्यक पर्नेछ । गाउँपालिकाले एकिकृत जग्गा विकास योजना प्रतिवेदनको परिधि भित्र रही आवसिय क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, व्यवसायिक बजार क्षेत्रलाई तोकिएको स्थानमा मात्र मापदण्डको परिधि भित्र रही सहमति दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
  - जग्गाको नयाँ प्लटिङ्गको अनुमति प्रदान गर्दा कम्तीमा ८ मिटर भन्दा बढि चौडा सडकसँग जोडिएको प्लटमा भित्री सडकहरु कम्तीमा ४ मिटर चौडा गरी खानेपानी, विद्युत पोल, ढल र सडकको स्तरोन्तती समेत गर्ने शर्तमा मात्र अनुमति प्रदान गरिनेछ ।
  - अब खोलिने सबै नयाँ सडकहरुको चौडाई कम्तीमा ४ मीटर भन्दा कम नहुने गरी कायम गरिनेछ ।
  - समुदायको अग्रसरतामा गरिने वस्ती विकासलाई प्रोत्साहित गरिनुको साथै प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग प्रदान गरिने छ । व्यवस्थित वस्ती विकासका लागि छुटै गुरु योजना बनाई लागु गरिनेछ ।
  - अव्यवस्थित जग्गामा वर्षौं देखि बसोबास गरी आएका बसोबासीहरुको घर जग्गाको लगत संकलन गरी अभिलेख राल्ने र व्यवस्थित बसोबासको लागि अधिकारीक स्वामित्वका आधारमा लालपूर्जा वितरण गर्ने नेपाल सरकार सँग पहल गर्ने र बाँको जमिनलाई उत्पादन मूलक कार्यमा प्रयोग गर्न लगाइने छ ।

३.५ संचार तर्फ

- इन्टरनेटको माध्यमबाट सबै वडा कार्यालयबाट प्रदान भएका सेवालाई गाउँपालिकासँग जोडिने छ । विद्युतिय अनुगमनको शूरुवात गरिनेछ । अनलाईन मार्फत सेवा प्रवाह गर्दै सूचना प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- कार्यालयको कार्य सम्पादनमा सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका विशेष महत्वका चोक तंथा बजार एवं सम्पदा क्षेत्रमा हुने गतिविधिहरुलाई नियमित निगरानीमा राख्न इन्टरनेट CCTV क्यामेराहरुको जडान गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।
- यस आ.व. भित्रमा यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको सम्पूर्ण वस्तुस्थीती समेटिएको डिजिटल प्रोफाईलको निर्माण गरिने छ ।

३.६ विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा नीति

- शहरी सुन्दरता र सुरक्षा व्यवस्थालाई सुदृढ गर्न सरकारी तथा अन्य सहयोगी निकाय समेतको सहयोगमा गाउँको प्रमुख सडक तथा चोकहरुमा सौर्य सडक बतिको व्यवस्था गरिने छ ।
  - वैकल्पिक ऊर्जाको अवस्था, सम्भावना र अवसरहरुको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- 6/2021

६३८

- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अव्यवस्थित विचुलिकरणलाई व्यवस्थित गर्दै विचुल नपुगेका ठाउँमा प्रिचुलिकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिका अन्तर्गत आवश्यक ठाउँहरुमा कृषि विचुलिकरण गरिनेछ ।

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रमहरु

४.१ वन वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन

- गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका मुख्य मार्ग र अन्य सडकको दार्यां वायाँ सार्वजनिक निजी साफेदारी नीति अनुरूप वृक्षारोपण गरी हरित सडकको रूपमा विकास गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तनबाट गाउँपालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव न्यूनीकरण गर्न सरोकारवाला निकाय, गै.स.स. तथा विकास साफेदारसँग समन्वय र सहकार्य गरी स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थासँग सहयोग तथा समन्वय गरी वन, वातावरण, भू-संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धमा जनचेतनामूलक तथा संरक्षणमुखी विविध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

४.२ विपद् व्यवस्थापन तथा भू-संरक्षण नीति

- विपद् पूर्व र पश्चात न्यूनीकरण गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकार छिमेकी नगरपालिकासँग साफेदारीमा वारुण यन्त्र खरिद गरी आगलागी जस्ता आकास्मिक तथा संभावित दुर्घटना बाट बचाउने कार्य गरिनेछ । आगलागी बाट हुने क्षतीलाई न्यूनिकरण गर्न गाउँपालिकाको कार्यालय, बडा कार्यालय, गाउँ क्षेत्र भित्रका पसल तथा उद्योगहरुमा FIRE Extinguisher राख्न उद्योग वाणिज्य संग सहकार्य गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी रकमको व्यवस्था गरिनेछ । यस कोषको अभिवृद्धिको लागि अन्य निकाय तथा गैर सरकारी संघ संस्था एवं शुभेच्छुक समेतबाट साफेदारीता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- सार्वजनिक, पर्ति तथा नेविय जन्य उकास जग्गाहरुको खोजी गरी जनसहभागितामा संरक्षणका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा आईपर्ने विपद्को पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनको थालनी गरिनेछ । डुवान, कटान तथा भू-क्षय नियन्त्रणको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु आवश्यक पहल, समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।
- यस जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापनमा एसिया पैसेफिक नेपाल र रत्नौनी युवाक्लब महोत्तरीको साफेदारीमा सहकार्यगरी कार्य गरिनेछ ।

६३९

४.३ फोहोरमैला व्यवस्थापन तर्फ

6/7/17

- गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्रलाई सहभागी गराई सार्वजनिक निजी सामकेदारी (3Ps) मोडेलको अवधारणा अनुरूप फोहोर मैला व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- फोहोरमैलालाई स्रोतमै न्यूनिकरण गर्ने घर घरमा कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई छुट्याउन लगाई कुहिनेलाई कम्पोष्टमल बनाउने, नकुहिने फोहोर मध्ये पुनः प्रयोग हुनेलाई बेचेर “फोहोरलाई मोहर” बनाउने तथा अन्य काम नलाग्ने फोहोरहरू मात्र रुटिन अनुसार गाउँपालिकाले फोहोर उठाउन व्यवस्था गरिने सवारीमा सिधै राख्ने व्यवस्था मिलाई सरसफाईको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- फोहोरलाई उचित स्थान (**Land Field Side**) पहिचान गरी व्यवस्थापन गर्ने शुरुवात गरिने छ ।
- शौचालय सरसफाईको दृष्टीकोणले आम जनताहरूलाई सेवा पुर्याउने उद्देश्यले नियुन्तम दरमा उपलब्ध हुने गरि सेफ्टी ट्यांकीको व्यवस्थापन गरिने छ ।

५. संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरू

- यस कार्यालय र अन्य सरकारी निकायहरूबाट जनतालाई उपलब्ध गराईने सेवा सुविधाको विस्तृत विवरण समावेश भएको नागरीक वडापत्र समायानूकुल अद्यावधिक गरी लागू गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा सञ्चालित विकास निर्माण लगायत सबै कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्ने, प्रगति समिक्षा गर्ने, आवश्यक समन्व्यात्मक बैठक गर्ने, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण मार्फत सुशासन अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
- “सूचना, तपाईंको अधिकार” भन्ने नारालाई कार्यान्वयन गरी सुशासन अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- प्रशासनिक संयन्त्रलाई चुस्तदुरुस्त र मित्रव्ययी बनाई क्रमशः प्रशासनिक बजेटलाई घटाउदै विकास बजेटलाई बढाउने नीति अंगिकार गरिनेछ ।
- निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- कार्यालयको प्रशासनिक तथा भौतिक अवस्थालाई क्रमशः सुदृढ गर्दै लिगाने छ ।
- बढा कार्यालयहरूको सुदृढिकरण गरी सेवा प्रवाहलाई सुदृढ गर्दै लिगाने छ ।
- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरु तथा जननिर्वाचित पदाधिकारीहरूको लागि आचारसंहिता निरन्तरिकता दिनेछ ।
- सेवा प्रवाह कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन पहिलो प्रवेश पहिलो सेवा प्रणाली (**First Come-**

6/7/17

first Service) अवलम्बन गरिने छ ।

- गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै कार्यालयहरु सेवाग्राही मैत्री बनाइने छ ।
- राम्रो काम गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कार र गलत काम गर्नेलाई कारबाहीको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरु मध्ये कार्यवोभको आधारमा मापदण्ड निर्धारण गरी प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरिने छ ।
- पदाधिकारी एवं कर्मचारीको क्षमता विकास अभिवृद्धि र प्रोत्साहनको लागी प्रतिफल युक्त तालिम तथा अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको सम्पूर्ण सेवालाई महिला, बालबालिका र युवा मैत्री बनाउन प्रयत्न गरिने छ र सबै गाउँवासी जनतालाई सूचनाको हक अधिकारको पूर्णरूपमा प्रत्याभुति दिलाइने छ ।
- अन्तर सम्बन्धको विकास गर्दै विदेशका उत्कृष्ट गाउँपालिका सँग भगिनी सम्बन्ध स्थापना गर्न पहल गरिने छ ।

६. वित्तिय व्यवस्थापन तथा सुशासन सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रमहरु

- संघीय सरकार, महालेखा परिक्षणको कार्यालय, महालेखा नियन्त्रण कार्यालय तथा केन्द्रिय लेखा प्रणलीका आम्दानी तथा खर्च शिर्षकहरुमा गाउँपालिकाको आम्दानी तथा व्ययका शिर्षकहरुलाई मिलान हुने गरी योजना तथा लेखा प्रणाली संचालन गरिने छ ।
- राजस्व सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन गरी प्रतिवेदन लिई करका दायरालाई अभिवृद्धि गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा करको दायरामा आउन नसकेका र ल्याउन नसकिएका व्यवसायी तथा गाउँपालिका वासीहरुको पहिचान गरी दायरामा ल्याउन प्रयत्न गरिने छ ।
- कर संकलन प्रक्रियालाई पारदर्शी बनाउने, अभिलेखीकरणलाई व्यवस्थित गर्ने तथा २०७६ श्रावण १ गते देखि एकिकृत सम्पत्तिकर लागू गरिएकोमा उक्त कार्यलाई निरन्तर्ता दिइने छ ।
- कर सचेतना सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- उत्कृष्ट कर तिर्ने करदातालाई सम्मान तथा पुरस्कृत गर्ने अख्लायारी गरिने छ । यसक्रममा वार्षिक रु. पचास हजार भन्दा बढी कर तिर्ने करदाताहरुको अभिलेख राखी निजहरुलाई विशेष रूपले पुरस्कृत र सम्मान गर्ने व्यवस्था शुरु गरिनेछ ।
- अनावश्यक खर्च नियन्त्रण गरिने छ । खर्चलाई नतिजासँग आवद्ध गर्ने प्रणालीलाई संस्थागत गरिने छ ।

७. राजस्व परिचालन

- एकिकृत सम्पति कर लागू गर्न आवश्यक तयारी गरिनेछ ।
- करको संभावित नयाँ क्षेत्रको पहिचान अध्ययन गरिनेछ ।
- कर तथा राजस्वको दायरामा आउन छुटेका व्यक्ति तथा संस्थाहरुलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।

6/7/19

- करदाताहरुको अभिलेख प्रविधिमा आधारीत गरिनेछ ।
- करदातामैत्री सहयोग कक्ष (**Help Desk**) स्थापना गरिनेछ ।
- सरकारी निकाय तथा सार्वजनिक संस्थानहरुसँग कर सम्बन्ध सूचना आदान प्रदान गरिनेछ ।
- सवारी कर असूल गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- राजस्व संकलन र वाँडफाँडको विधि एवं प्रक्रिया निर्धारण गरिनेछ ।
- घर वहाल कर संकलन गरिनेछ । घर वहाल कर प्रयोजनको लागी क्षेत्र निर्धारित गरेर न्यूनतम मासिक दर कायम राखेर राजस्व संकलन गरिनेछ ।
- व्यवसाय कर संकलनका लागी वडा कार्यालयहरुमा व्यवसाय दर्ता गरी व्यवसाय लगत राखि व्यवसाय दर्ता अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- वडा कार्यालयहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी वडा कार्यालयमा व्यापार व्यवसायको लागी संकलन, दर्ता र नविकरणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

८. बजेट निर्माण तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी नीति

- आएका बजेटलाई छलफलगरी सोही अनुसार टोल/टोल, वस्ती/वस्ती हुई वडा कार्यालयबाट प्राथमिकताको आधारमा छनौट गरिने छ । बजेट निर्माणको केन्द्र वडालाई मानिएको छ ।
- जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्नको लागि साफेदारी नीतिलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीतिलाई प्रमुखता दिइने छ ।
- गाउँपालिकाको असिमित आवश्यकता र चाहनालाई पूरा गर्नको लागि सबै वडा कार्यालयहरुबाट पेश भएका योजनाहरुमा बजेट नपूग भएकोले योजनाहरुलाई एकत्रित गरी योजना बैकको रूपमा राखिने र ति योजनाहरुको प्राथमिकताको आधारमा लाग्ने थप रकम निकासाको लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसँग माँग गरिने छ ।

९. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम तर्फको निती

- स्थानिय तहमा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नका लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनालाई निरन्तरता तथा प्राथमिकता साथ संचलान गरी श्रममूलक आयोजना मार्फत समुदायको विकासमा जोड दिईनेछ ।
- यूवा रोजगारीका लागि रूपान्तरण पहल आयोजना शसक्त रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा संचालित संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहका योजनामा आवश्यक श्रमिक उपलब्ध भएसम्म रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत बेरोजगारहरु नै लगाईने व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्थानीय तहमै रोजगारीको सम्भावना पत्ता लगाउन रोजगार नक्शांकन कार्य अधि बढाईने छ ।
- स्थानीय तहमा रोजगारमूलक कार्य सूजना गर्न निजी, सरोकारवाला निकाय तथा गैत्सरकारी संस्था सँग सहकार्य र समन्वयमा जोड दिईनेछ ।
- सूचिकृत बेरोजगारहरुको ज्ञान, सीप, योग्यता, अनुभव र आवश्यक मागका आधारमा आवश्यक पर्ने

6/7/19

५८८

सीप विकास तालिमको पहिचान समेत गरी यस्त्रित तालीम केन्द्रमा सिफारिस गरिनेछ ।

- रोजगार सेवा केन्द्रलाई अवस्थित गरी श्रम बैंक स्थापना गर्ने नेपाल सरकारको योजनालाई यस गाउँपालिकाको ६ वटै बडा मार्फत प्राथमिकतामा राखी थप प्रभावकारी बनाई रोजगार प्राप्तीलाई सहज बनाईने छ ।

१०. रेमि परियोजना तर्फ :

- यस पालिकामा नेपाल सरकारबाट संचालित रेमि परियोजना अन्तर्गत वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिहरुको लगत संकलन गरी रोजगारीको अवस्थाहरु पहिचान गरि कार्यान्वयन गरिने छ ।
- यस जनकनन्दी गाउँपालिकाले श्रम अप्रवाशन नीति बनाई लागु गर्ने छ ।
- गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन बनाई सोही अनुरूपका गतिविधीहरु लागु गर्ने छ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुको लागी स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत अनुदान रकम उपलब्ध गराईनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका एवम् जान चाहने व्यक्तिहरुको लागि मनोपरामर्श सेवा उपलब्ध गराईने छ ।

५८९

उपस्थित गाउँसभासद ज्यूहरु,

६७०८१

माथि प्रस्तुत गरेका नीति तथा कार्यक्रमको आधारमा आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का लागि आय व्यय प्रस्ताव गरिएको व्योहोरा सम्मानीत सभामा निवेदन गर्न चाहन्छु । कुल अनुमानित वार्षिक बजेट रु. ४९,६०,८७,२४१।- (अक्षरेपी एकचालिस करोड साठी लाख सतासी हजार दुई सय एकचालिस) मात्र अनुमान गरिएको छ । जसमा संघीय सरकारबाट प्राप्त वित्तिय समानीकरण अनुदानको रकम रु. ९ करोड १२ लाख तथा संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान चालु एवम् पुँजिंगत तर्फ १९ करोड .०२ लाख, संघबाट प्राप्त अनुमानित राजश्व वाडफाड रकम रु. ८ करोड ४८ लाख ७७ हजार १ सय ६१, संघीय सरकारबाट प्राप्त विषेश अनुदान चालु एवम् पुँजिंगत तर्फ १ करोड ३५ लाख, संघीय सरकारबाट प्राप्त सम्पुरक अनुदान २ करोड २२ लाख मात्र समावेश गरिनुका साथै मधेश प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तिय समानिकरण अनुदानको रकम रु. ६२ लाख ८२ हजार, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त सवारी साधन कर बाँडफाड रकम रु. ४८ लाख २८ हजार असी रुपैया र आन्तरिक श्रोत तर्फ अनुमानित रकम रु. ३० लाख गरि आ.व. २०८२/०८३ को अनुमानित वार्षिक बजेट रकम रु. ४९ करोड ६० लाख ८७ हजार २ सय ४९ रुपैया मात्र अनुमान गरिएको छ ।

यसै अन्तर्गत सशर्त अनुदान तर्फको रकम स्वास्थ्य, शिक्षा, पशुवृक्ष, महिला विकासमा बजेट खर्च गरिनेछ । गाउँपालिकाको राजश्व वाडफाड तथा वित्तीय समानिकरणको चालु तर्फको खर्च रकम गाउँपालिकाको प्रशासनिक खर्च, सशक्तिकरण सीप विकास तथा लक्षित समुह विकास जस्ता कार्यक्रम खर्च, विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको प्रशासनिक र कार्यक्रम खर्च एवं अन्य चालु प्रकृतिको बजेट समावेश गरिएको छ भने पूँजिगत खर्च तर्फको खर्च सार्वजनिक निर्माण, फर्निचर फिक्चर, मेसिनरी औजार तथा वडा स्तरिय योजना जस्ता खर्चमा समावेश गरिएको छ । त्यस्तै प्रदेश सरकार र अन्य निकायबाट प्राप्त रकम निति निर्देशन बमोजिम खर्च गरिने तथा आन्तरिक आमदानीको बजेट रकम कार्यालय संचालन तथा विकास निर्माण जस्ता कार्यमा खर्च गरि यस आ.व.को कुल अनुमानित व्यय रकम रु. ४९,६०,८७,२४१।- (रु. ४९ करोड ६० लाख ८७ हजार २ सय ४९ रुपैया मात्र) खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

त्यसैगरि आ.व. २०८२/०८३ को प्रदेश सरकार शास्त अनुदान तर्फबाट प्राप्त हुन आउने रकम लगायत अन्य विभिन्न शिर्षकहरुको बजेट अखिलयारी प्राप्त भएमा नियमानुसार यस जनकनन्दिनी गाउँकार्यपालिकाको बैठक बमोजिम गर्ने गराउने गरि आगामी आ.व.को बजेट प्रस्तुत गरेकी छु ।

माथि उल्लेखित नितिहरुमा जनकनन्दिनी गाउँपालिकाको लक्ष्य हाँसिल गर्न समयानुकूल फे बदल गरि वा परिमार्जन समेत गरि कार्यन्वयन गरिनेछ । साथै उल्लेखित नितिहरुको व्यवस्थित कार्यन्वयनका लागि आवश्यक कार्यविधिहरुको समेत तर्जुमा गरि लागु गरिनेछ ।

६७०८१

धन्यवाद !

कमला सहगल,
उपाध्यक्ष
जनकनन्दिनी गाउँपालिका
खजुरी, धनुषा